

Слижук О. А. Модернізація змісту літературної освіти в 5-6 класах НУШ в контексті ідей К. Д. Ушинського. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: до 200-річчя від дня народження Костянтина Ушинського (1823-1871) : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* / ред. кол.: Топузов О.М., Сисоєва С.О., Дічек Н.П.; 3 березня 2023 р., м. Київ., Інститут педагогіки НАПН України. [Електронне наукове видання]. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. С. 212-214.

Слижук О. А.
кандидат педагогічних наук,
доцент, провідний науковий
співробітник
відділу навчання української
мови та літератури Інституту
педагогіки НАПН України
olesja_2014@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-7696-
6157

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ В 5-6 КЛАСАХ НУШ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО

Одним із завдань освітньої реформи «Нова українська школа» є формування цілісної особистості учнів та учениць, виховання у них патріотичних почуттів, здатності до інновацій. Основою цієї концепції стали ідеї прогресивних вчених минулого та сучасності, зокрема й видатного українського педагога К. Ушинського.

Аналізуючи наукові праці К. Ушинського, Л. Лавріненко зазначає: «Створюючи педагогічну систему, К. Ушинський виняткового значення надавав одному з найважливіших принципів організації освіти й виховання – принципу народності. На його думку, народне виховання проникає в побут, характер, поведінку й усе життя народу. Педагог передбачав реальну освіту всіх дітей, а також фізичне, розумове і моральне виховання, навчання рідною мовою. Він зазначав, що народна освіта коштує недешево, але доцільні витрати не мають впливати на державу, бо народ, розвинений у дитинстві хорошою школою, який навчився міркувати правильно, буде енергійнішим, працьовитішим, розважливішим, тобто – продуктивнішим і багатшим, ніж народ, пригнічений неуцтвом і забобонами» [2, с. 32]. Цей принцип має бути основним і в сучасній

українській освіті, адже почуття патріотизму ґрунтується на знанні рідної мови, історії, літератури та культури. Формуючи зміст модельної навчальної програми з української літератури для 5–6 класів [5], автори враховували потребу в патріотичному вихованні учнів та учениць на прикладі кращих творів українських письменників-класиків та сучасних авторів.

Літературна освіта в Україні останніми роками неодноразово зазнавала змін, зумовлених різними чинниками: зміною освітніх стандартів, орієнтацією на суспільні запити, намаганням уніфікувати шкільні програми із української та зарубіжної літератур. Попри це, поза увагою залишалися вікові психофізіологічні особливості учнів та учениць, їхні читацькі інтереси. Тому постала потреба кардинальних змін у змісті шкільної літературної освіти та методиці її навчання.

Г. Васянович зазначає, що «Костянтин Ушинський характеризував вік дитини як протилежний віку дорослих, уже сформованих людей, заперечуючи думку про те, що дитина – це маленька доросла людина. Організм дитини знаходиться лише на початку свого розвитку і здатний розвиватися у соціальному середовищі й разом з ним. Природа дитини динамічна, рухлива, діяльна, тому педагог має враховувати це, вчитися у природи і на її основі будувати процес навчання й виховання» [1, с. 19]. Особливого значення надавав К. Ушинський вивченню фольклорних творів. У модельній навчальній програмі представлені твори української усної народної творчості, які відповідають віковим особливостям учнів та учениць 5-6 класів: прислів'я та приказки, загадки, казки, легенди та перекази, міфи, календарно-обрядові пісні. У програмі фольклорні твори представлені у межах різних тематичних блоків, поєднані із сучасними авторськими творами, суголосними у жанровому й проблемному аспектах.

У згаданій модельній навчальній програмі з української літератури повністю оновлено зміст, представлено багато творів сучасних письменників, які цікаві й зрозумілі молодшим підліткам, порушують актуальні для них проблеми: казка Валерія Шевчука «Чотири сестри», патріотична поезія Галини Кирпи,

Тетяни Майданович, Віктора Зубаря, Михайла Ткача, Дмитра Кременя, пейзажна лірика Анатолія Качана, анімалістичне оповідання Марії Морозенко «Вірність Хатіко», психологічні оповідання Оксани Сайко «Гаманець», Галини Кирпи «Мій тато став зіркою», повість-казка Всеволода Нестайка «Чарівні окуляри», пригодницька повість Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», «Чарівні істоти українського міфу» Дари Корній, різдвяні історії Ігоря Калинця, Богдани Матіяш, Олександра Гавроша, пригодницько-фантастична повість Лесі Ворониної «Таємне товариство боягузів або засіб від переляку № 9» та ін. Тематичне багатство змісту програми і жанрова різноманітність творів, представлена в ній сприяють реалізації завдань курсу української літератури в 5-6 класах та відповідають принципів природовідповідності, представленому в науковому доробку К. Ушинського як одному з основних у шкільному навчанні.

Отже, науковий доробок К. Ушинського актуалізується в сучасній освітній системі України. Це доводить цінність його як класика світової педагогічної думки.

Література

1. Васянович Г. Костянтин Ушинський – класик світової педагогіки. Костянтин Ушинський: наук. праці. / упоряд. та наук. ред. Д. Герцюк, П. Сікорський. Львів : Сполом, 2014. С. 17–23.
2. Лавріненко Л. Костянтин Ушинський про принцип народності у вихованні: історичний аспект (до 190-річчя з дня народження К. Ушинського). *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 3. С. 32–33.
3. Ушинський К. Д. Твори : в 6-ти томах. Т. 5. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Київ : Радянська школа, 1952. 430 с.
4. Яценко Т. О. та ін. Модельна навчальна програма «Українська література. 5–6 клас» для закладів загальної середньої освіти. Київ : Педагогічна думка, 2021. 56 с.